

Zibilizatuaren
paradoxa

JOSEBA SARRIONANDIA



HISTORIAN barrena herri kontzientzia bere forma primitibo eta singleetan mintzairari loturik azaltzen zen. Hizkuntzak ematen zuen *gutsuna*, eta beste mintzairatako jendea ez zen norbere antzekoa, ez zekien hitzegiten, barbaroa zen. Grekoek arrotzei *aglossoi* deitzen zieten, «hizkuntzarik gabekoak» alegia, polakoek alemanei *niemy* edo «mutuak», euskaldunek ere *erdaldunak* esanaz suposa daiteke «erdi-era» edo «hizkera motzeko» jendea aipatzen zutela. Norbere hizkuntzaz gaidiko beste komunitateak haintzat hartzea zaila bide zen antigulean. Zibilizazioarekin beste hizkuntzekiko errespetoa nagusituko zela espero zitekeen, baina harrozeria, batez ere zibilizatuaren harrozeria gaitzen zaila da. Bidaia zibilizatu latinoak, Inperioaren edozein ertzetara abiatu eta berbaroa ulergaitza irudituz gero hango jendea oraindik barbaroa zela esaten zuen. Gaur egungo zibilizatu ugari agertzen da, halaber, euskal bazterretan. Hizkuntza berritar, ornamental eta filologikoa aurkitu nahi eta, euskaldun guziek zibilizazioaren hizkuntza dakitelarik, zibilizatuak ez du euskaraz bizitzen iraun nahi duten *barbaroen* jokabidea ulertzen. Zibilizatuaren artean guti dira argiak eta poetak Publius Ovidius Nasso zaharra haina. Ezaguna denez, Erromako Enperadoreak desterratu eta herbestean bizi izandu zen luzaroan. Eta poeta latino harek, orduan, zibilizatuaren paradoxa konprenitu zuen: «*Barbarus hic ego sum, quia non intelligor illis*».

Esan nahi bait zuen, hemen neu naiz barbaroa, bertakoei entelegatzen ez diedalako.

Errealitate soziala
eta euskara Araban

MARTIN UGALDE



«**U**NIDAD Alavesa» geuk uste baino gehiago hazi da; zer oker egin ote dugu Euskadiren egitasmoa burutzera-koan? Errealitate soziala omen

da kausa. Hau ez da berria. Hemen bada objektiboki neur dezakegun faktorerik. Euskal Herriak baditu mendi artean kulturalki ongi babestuak izan diren eskualdeak, eta, aitzitik, lau paretan afrontuko egoera zaila bizi izan dutenak. Nafarroako Erriberan euskarak eraso gogorrera (XIX. goan jasan bazuen, Araban XVIII eta XIX. an nozitu zuen berea; ordura arte Gasteizen (1778) euskara hitz egiten zen. Hara laburki gurutzak: *Lautadan*, Barrundia, Done-miliaga, Asparren, Zalduondo, galera XIX. go hasieran abiatzen da, eta XX. enean burutzen; Burlegu, Dulantzi, Hiruraitz-Gauna, Agurain, XVII. enean hasten da galtzen, XVIII. enean gorpuzten da eta XIX. arean hasieran amaitzen; *Aiarako haran*an: Okondo, Artzeniega, Aiara, Laudio, 1850-1920 bitartean galdu zen hizkuntza, Amurrio, Orduña, Lezama, Arrastarian XIX. eno mende bukaera arte gorde zen; *Gorbealde*ak: Urkabustaiz, Zuia, Zigoitia, 1850 eta 1920 bitartean galdu da; Legutio, Arratzu-Ubarrundia, galera azken gerratean sortzen da, Aramaion bizi da. (Hizkuntz borroka Euskal Herrian, Euskaltzaindia, Bilbo, 1939). Ez da orain mila urteko! Gure herriaren hizkuntza berreskuratu nahi badugu, beste herri askok bezala geuk hau dugu historikoki aukera bakarra. Badu bere Legea. Euskara «faktore desegituratzailea» dela esatea ez da zuzena; hemen aspaldi desegituratu zutena Euskal Herria izan zen, eta geroztik lasai bere gainean zampaketen, biolentzian dabilena gaztelera da. Gasteizko Jaurilaritzak, Autonomiaren babesa duen legez lanean jarri duen hizkuntza politikak aurrera jarraiki behar du Araban ere.

● EL MUNDO

Erregea Euskadin

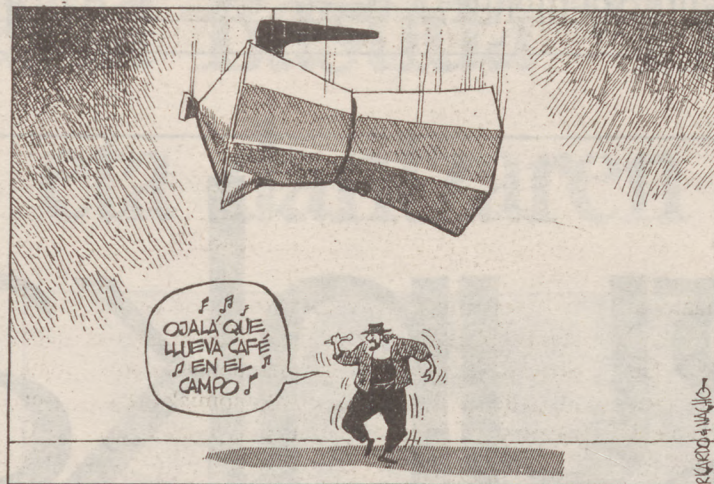
Erregeak Euskadira egin beharreko bisitari HBk perspektiba politiko batetik erantzun dio, duela bost, hamar edo hamabost urte egin bezala. Koalizio abertzalearentzat, erregearen presentzia Euskal Herrian onartezina da, bera delako, hain zuzen ere, Euskal Herria zanpatzen duen Estatuaren sinboloa. Punto eta aparte. Pentsamendu aldaezina, gaiari heldu behar zaion oinarritzko bi datuak mesprezatzen dituena. Lehenik, azken hamabost urteotan jendearen iritziak izan duen aldaketa nabaria, monarkiari buruz. Bigarren, Erregeak egindako ahalegin positiboa, inongo aukera politiko jakinekin ez identifikatzeko, gainera, guzti horien bitartekari bezala agertu da, eta buru den Estatu hiritar guztien ordezkariaren papera egin du. Jarrera nahastezina, duela gutxi guztiok horren sendespen nabaria izan dugularik.

EDITORIALA / 1991-VII-22

● EL PAIS

Guadalajara

Retorikoen akelarrea edo «mariachisen» biltokia, Guadalajara biltokia hain obra irekia da, ia edukirik ere ez duela. V mendeurrenaren ospakizunaren anbigutasun eta hala-beharrezkotasun guztiak lortu



RICARDO & NACHO / EL MUNDO / 91-VII-22

ditu eta seinale politiko interesgarri bat gehitu du: adibidez, Castroren aurkako presio demokratizatzaileak egon arren, Iberoamerikako Gobernuak ez liotekeela eraso gogorrik egingo Cubako egungo erregimenari. Are gehiago, nazio subiranotasunaren printzipioaren baieztapenak, etab. etab. bultzatzen gaitu pentsatzera, egunen batean Irakek —barkatu lapsusagatik, EEBB— Cuba inbadituko balu, Nazio Batuen Erakundeak indar multinazional bat eratzea eskatuko lukeela Cuba defendatzeko, eta indar multinazional horrek EEBBei aginduko lieke Cubako pisua eramatea EEBBen eraso baten aurka.

M. VAZQUEZ
MONTALBAN / 1991-VII-22

● EL DIARIO VASCO

Zer da Espainia?

Euskadin, Espainia deritzon gatazka historiko, politiko eta

sozialaren zatia, eta egungo bere antolaketa, euskaldun gehienok onartzen duguna, jendeari poztasunik eragin gabe, Esloveniako eta Kroaziako banderak goratzen dira. Erkiziak esan du, haiek bezala, «Euskal Herrian independentzia egunen batean egi bihurtuko dela». Arzalluzek, beti erne, esan du Espainiako eta Frantziako gobernuak beldur direla euskaldunak eta katalanak Balkanetako independistak imita ditzaketelako. Lasaitu gaitezten. Azkoitikoak ziurtatu digu ez dutela «borroka armaturako joko». Hori seguru. Joandakoak itzultzeko bideen bila dabilta. Espainia eta Jugoslavia errealitate desberdinak dira. Euskadi, argiago Espainia osoa baino, «lehen» mundua da eta hor jarri ziren arriskuan iraultzak eta ez dago tokirik nazionalismo fundamentalistentzat. Espainak funtzionatzen du. Euskaldunak, oro har, ongizatean eta askatasunean bizi dira. Euskal burgesia, eraginkorra gizartean eta politikan, ez da gai

menturakeria politikoa onartzeko. Badaki zer nahi duen. Eslovenia eta Kroazian gehien-go independentziaren alde dago. Euskadin horren aldekoak ez dira % 30 baino gehiago. Gainera, ikusten da nazionalismoa nolabait beheraka doala. Gutxienez, «esloveniarrenak» ahuldu egin dira, eta erdi-esloveniarak, EA eta EE —horiek horien zati batean— ere bai, noski.

JOSE LUIS LOPEZ / 1991-VII-22

● Navarra

Herri Batasuna
denboraren
tunelean

Berria duela hamar urtekoaren berdina da. Herri Batasunak, orduko bozeramale berdinekin, intransigentzia eta monolitismoa alde batera utzi dutenak eziz, protesta ekintzak iragarri dituzte Erregeak Euskadira datozelako, eta Juan Carlos Erregea «persona non grata» aitortu nahi dute. Gizarteko gainontzekoak ez dauka konparazio posiblerik 1981ko egun haiekin, non iskanbila sozial eta politikoen intrigak prestatu zituzten. (...)

Estatuaren erantzuna bi norabideetako baino ezin daiteke izan. Lehena da, legea aplikatzea zorrotasun osoarekin. Bigarrena, Estatuaren presentzia normalizatzea Euskal Herrian, nazioburuek, Erregeak barne, Euskadira etor ez daitezen, Ulster bisitatzea joango balira bezala.

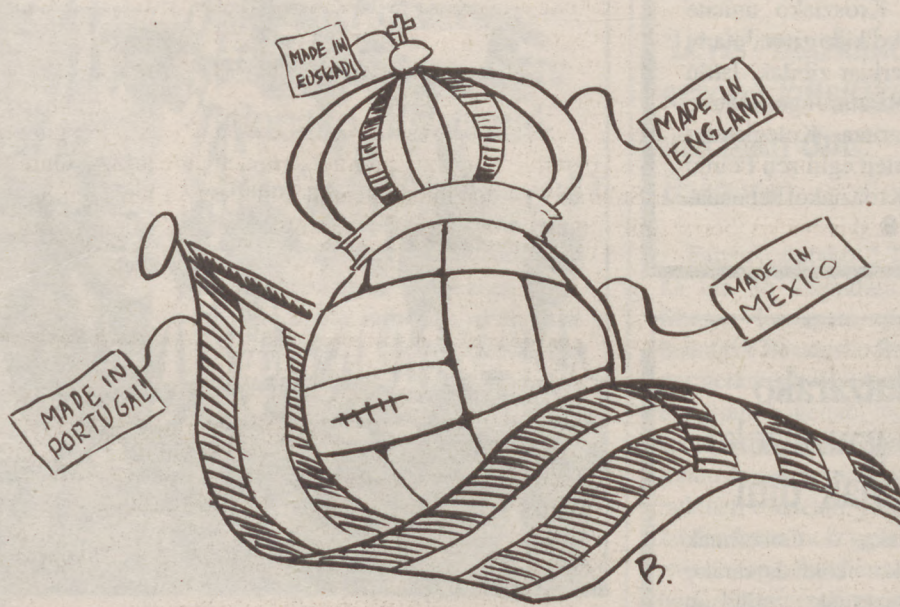
CARLOS CARNICERO / 1991-VII-22

PERSONAIA

Reala

Aurtengo hontan txuri-urdinek a zer nolako paliza estriborrean utzi bait dute Europarako baliza hala ta guztiz patroil lanetan hor dabilkite Alkiza negrito batzuk fitxatu nahian berriz ere hor dabilta joanak joan orain geroak bere esku dauka hitza.

FELIX AIZPURUA

Administrazio Kontseiluko Lehendakaria:
MARTIN UGALDEKontseilu Editorialeko Lehendakaria:
JOAN MARI TORREALDAIKontseilari Ordezkaria:
JOXE MIEL ZUMALABEGerentea:
INMA GOMILAZuzendaria:
PELLO ZUBIRIAZuzendariordeak:
NEREA AZURMENDI
LUZIEEN ETXEZAHARRETA
INAKI URIAPublizitatea:
KORNELIO ROTETA

Egunkaria

Batzorde Parekidea: 72564 E
Lege Gordailua: SS 800/90

HELBIDEAK

Egoitza soziala, Pulizitatea eta Administrazioa: Antso Jakituna, 16-1. / 20.010 Donostia / ☎ 46 90 22 / Faxa: 45 59 57

Erredakzio eta Tailerra: ANTZA S.A. Industrialdea 01-02 Pabilioak / 20.160 Lasarte-Oria / ☎ 37 15 45 / Faxa: 36 54 93

Araba: San Antonio, 20-1. ezker. / 01005 Gasteiz / ☎ 23 38 72 / Faxa: 23 38 73

Nafarroa: Iratxe Monastegia, 45-13. esk. / (Irrintzi dorrea) / 31011 Iruñea / ☎ 17 80 78/79 / Faxa: 17 80 77

Bizkaia: Barroeta Aldamar, 2-1. eskuma. / 48002 Bilbo / ☎ 423 90 62 / Faxa: 423 94 60

Lapuri / Nafarroa Behera / Zuberoa: 2, Galuperia kaia. / 64100 Baiona / ☎ 59 59 35 75 / Faxa: 59 25 75 11